דין שביעית בשדות נכרים

אשר הראיות ששביעית נהוג גם בשדות נכרים באו מפחדות בס׳ חזון איש. מצאנו לנכון לאספם ולקבעם כולם כאחד.

הנה בסכ״מ נסתפק שיטת זה״ז כדין סוריא, ואחרי שנסורים יש קנין כדאמר ניטען יו״ז ל׳ ומפני שקדושת ארץ סוריא אינה מכ״מ אלא מדרבנן, ה״ה ל״ו כולה בזה״ז לדעת הפוסקים דק״ש של מקנה נעלה, והגר״א יו״ד סי׳ שנ״ח ס״ק כ״ח פי׳ כן דברי הרמ״א שם, [ועי׳ ביאור הגר״א בירושלמי דיוחי פ״ב ה״א מבואר דהגר״א עלמו סבירא ליה דאין קנין בזמן הזה וכמו שכתוב בחזון איש שביעית סי׳ ד׳ סק״ד] ואמנם אין כן דעת הרי״ף הרא״ש והרמב״ם, דעת הרי״ף והרא״ש מתבאר ממה שכתבו גיטין ס״ב ל׳ דמחזיקין ידי נכרים בשביעית אבל אין מסייעין אותן, ואם בזה״ז דינו כסוריא אלא מותר לישראל לחרוש ולזרוע בשדה נכרי, כלמוכח בירו׳ פ״ו דשביעית סי׳ ד׳ דאמר שם רב מותר בעי משרי הכן יבלוה ומבואר דסתם אדם מותר לעבוד בשדה נכרי בסוריא, ואין לומר דכונת הרי״ף והרא״ש כשיבנה ביהמ״ק, שהרי אין דרך הרי״ף והרא״ש להביא מה שאין נהוג עכשו, ועוד כיון דבאמת שביעית נהוג עכשו מדרבנן, ואילצריך לאשמעינן דינא גם בזה״ז, ואי בזה״ז אין שביעית נהוג בשל נכרי, היו הרי״ף והרא״ש מסיימי דהאידנא מותר לסייען ולכונת אדם אלא, אלא ודאי דעתן דאין זה״ז בסוריא אלא בזה״ז חייבו חכמים לנהוג בדינו ל״ו בזה״ז כבזמן הבית.

יש בכללן שתים ועשרים מצות. תשע מצות עשה. ושלש עשרה מצות לא תעשה. וזהו פרטן:

א) שלא יעבוד עבודת הארץ בשנה זו: ב) שלא יעבוד עבודת הארץ בשנה זו: ג) שלא יעבוד עבודת האילן בשנה זו: ד) שלא יקצור הספיח כדרך הקוצרים: ה) שלא יבצור הנזירים כדרך הבוצרים: ו) שישמט מה שתוציא הארץ: ז) שישמט כל מלואתו: ח) שלא יגוש ולא יתבע הלוה: ט) שלא ימנע מלהלוות קודם שמיטה כדי שלא יאבד ממונו: י) לספור השנים שבע שבעים: יא) לקדש שנת החמשים: יב) לתקוע בשופר ביו׳ בתשרי כדי לצאת עבדים חפשי: יג) שלא תעבד אדמה בשנה זו: יד) שלא יקצור ספיחיה כנגד הקוצר: טו) שלא יבצור נזיריה כנגד הבוצרים: טז) ליתן גאולה לארץ בשנה זו וזהו דין שדה אחוזה ושדה מקנה: יז) שלא תמכר הארץ לצמיתות: יח) דין בתי ערי חומה: יט) שלא ינחל כל שבט לוי בארץ ישראל אלא נותנין לה ערים מתנה לשבת בהם: כ) שלא יקח שבט לוי בבזה: כא) ליתן ללוים ערים לשבת ומגרשיהן: כב) שלא ימכר מגרש עריהם אלא גואלים לעולם בין לפני היובל בין לאחר היובל:

ואין ליטול דמים עבור הפירות כמו כל השנים רק כדי יותר וכ׳ מרן (מג) כאשר מוצא את מחיר האתרוג בכל שנה משכח את ענין מצות שביעית. (מד) כשעושין אוכל ב״ד אין לחוש לאיסור סחורה שהרי אין כאן סחורה ולא לדמי שביעית שהדמים משלמים עבור הטירחא לא עבור הפירות ולכן מותר גלי הקלף ומותר לחרוש ולזרוע כי אין כאן מכירה [עי׳ בסמוך הגה (מה) ומותר להם לדרוך ענבים בגת וזיתים בבית הבד [ע״ל פ״ו הכ״ג] וגם מותר לקנות כל השדה בגת אחת ...

* פירות שביעית ניתנו לאכילה. עי׳ בד״א שהבאנו דעת מרן שאין מצוה באכילת פירות שביעית (דלא כמג״א בדעת רמב״ן) וכונת הרמב״ן רק שהוא לאו הבא מכלל עשה שלא יעשה סחורה וכן כונת הרשב״ץ בס׳ זהר הרקיע מ״ע ס״ז שעל הפסד עובר בעשה ולכן המפסיד פירות שביעית עוקר מכח מרדות מדרבנן שעבר על העשה עיי״ש ועיי״ש

ב קְלִפּוֹת וְגַרְעִינִים הָעוֹמְדִים לָמוּץ אוֹתָם אוֹ שֶׁעוֹמְדִים לְמַאֲכַל בְּהֵמָה אוֹ לִצְבִיעָה, וְלֹא כָּל־שֶׁכֵּן הָעוֹמְדִים לְמַאֲכַל אָדָם, קְדוֹשִׁים קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית. וּבְגֶדֶר זֶה הֵם גַּרְעִינֵי זֵיתִים, תְּמָרִים וְחָרוּבִים. הַקְלִפּוֹת וְהַגַּרְעִינִים הָרְאוּיִים רַק לְהַסָּקָה, אֵין בָּהֶם קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית.

ג דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל חַי, לֹא יֹאכְלֶנּוּ מְבֻשָּׁל; וְדָבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל מְבֻשָּׁל, לֹא יֹאכְלֶנּוּ חַי; לְפִיכָךְ מַאֲכַל בְּהֵמָה, כֵּינָן שֶׁאֵין רְגִילִים לְבַשְּׁלוֹ, אָסוּר לְבַשְּׁלוֹ.

פֵּרוֹת הָעוֹמְדִים לִסְחִיטָה (וְהֵם זֵיתִים וַעֲנָבִים), מֻתָּר לִסְחָטָם בִּשְׁבִיעִית. וְלִימּוֹן גַּם כֵּן מֻתָּר לִסְחָטוֹ, שֶׁהַדֶּרֶךְ לֶאֱכֹלוֹ בִּסְחִיטָה. וּשְׁאָר פֵּרוֹת, שֶׁדֶּרֶךְ לִסְחָטָם, כְּגוֹן תַּפּוּזִים, גַּם כֵּן נִרְאֶה דְּמֻתָּר לִסְחָטָם (וְאִם נִשְׁאַר מִבְּשַׂר הַפְּרִי, אָסוּר לְהַשְׁלִיכוֹ, אֶלָּא מַנִּיחוֹ עַד שֶׁיֵּרָקֵב).